



## Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

26. ožujka 2015.\*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Obvezno osiguranje od građanskopravne odgovornosti koja proizlazi iz upotrebe motornih vozila – Direktiva 90/232/EEZ – Članak 2. – Razlikovanje iznosa premije osiguranja ovisno o području na kojem se vozilo upotrebljava“

U predmetu C-556/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva), odlukom od 17. listopada 2013., koju je Sud zaprimio 28. listopada 2013., u postupku

„Litaksa“ UAB

protiv

„BTA Insurance Company“ SE,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, K. Jürimäe (izvjestiteljica), J. Malenovský, M. Safjan i A. Prechal, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: M. Aleksejev, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- Za UAB „Litaksa“, D. Gintautas, *advokatas*,
- za litavsku vladu, D. Kriaučiūnas i A. Svinkūnaitė, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, A. Steiblytė i K.-P. Wojcik, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez njegovog mišljenja, donosi sljedeću

\* Jezik postupka: litavski

## Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. Treće direktive Vijeća 90/232/EEZ od 14. svibnja 1990. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila (SL L 129, str. 33.), kako je izmijenjena Direktivom 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. (SL L 149, str 14., u daljnjem tekstu: Treća direktiva), kao i načela slobodnog kretanja osoba i robe te općeg načela nediskriminacije.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između UAB „Litaksa“ (u daljnjem tekstu: Litaksa) i „BTA Insurance Company“ SE (u daljnjem tekstu: BTA), društva za osiguranje, povodom povrata naknade štete isplaćene žrtvama prometnih nezgoda na ime obveznog osiguranja od građanskopravne odgovornosti za upotrebu motornih vozila (u daljnjem tekstu: obvezno osiguranje motornih vozila).

### Pravni okvir

#### *Pravo Unije*

- 3 Direktivom 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL L 263, str 11.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 114.) provedena je kodifikacija pet direktiva koje su bile donesene kako bi se uskladilo zakonodavstva država članica u odnosu na obvezno osiguranje motornih vozila.
- 4 Međutim, kako su se činjenice iz glavnog postupka dogodile prije stupanja na snagu Direktive 2009/103, relevantni pravni okvir ostaje okvir uspostavljen putem navedenih pet direktiva, osobito Direktivom Vijeća 72/166/EEZ od 24. travnja 1972. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL L 103, str.1., u daljnjem tekstu: Prva direktiva) te Trećom direktivom.

#### Prva direktiva

- 5 Kako bi se olakšalo slobodno kretanje putnika između država članica Prva direktiva je uspostavila sustav utemeljen, s jedne strane, na ukidanju provjera zelenih karti tijekom prijelaza unutarnjih granica Europske unije i, s druge strane, na obvezi svake države članice da poduzme sve potrebne mjere kako bi osigurala da je građanskopravna odgovornost u pogledu upotrebe vozila pokrivena osiguranjem.
- 6 U tu svrhu članak 3. ove direktive određuje:

„1. Svaka država članica poduzima sve prikladne mjere [...] kako bi osigurala da je građanskopravna odgovornost u pogledu upotrebe vozila koja se uobičajeno nalaze na njezinu području pokrivena osiguranjem. Opseg pokrivenosti i uvjeti osiguravateljnog pokrivača određuju se na temelju tih mjera.

2. Svaka država članica poduzima sve prikladne mjere kako bi osigurala da ugovor o osiguranju također pokriva:

— u skladu sa zakonodavstvom koje je na snazi u drugim državama članicama, svaku štetu ili ozljedu prouzročenu na području tih država,

[...]“ [neslužbeni prijevod]

### Treća direktiva

7 Uvodne izjave 6., 7., 12. i 13. Treće direktive glase:

„budući da je potrebno ukloniti svaku nesigurnost u pogledu primjene prve alineje članka 3. stavka 2. [Prve direktive]; da sve police obveznog osiguranja motornih vozila moraju pokriti cijelo područje [Unije];

budući da, u interesu osigurane osobe, svaka policia osiguranja treba jamčiti, u okviru jedinstvene premije u svakoj državi članici pokriće propisano njezinim zakonom ili pokriće propisano zakonom države članice u kojoj se vozilo uobičajeno nalazi, ako je to pokriće više;

[...]

budući da je potrebno dopuniti na jednak način, imajući u vidu sva prethodna razmatranja, [Prvu direktivu kao i Drugu direktivu Vijeća 84/5/EEZ od 30. prosinca 1983. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila (SL 1984, L 8, str. 17.);

budući da će takva dopuna, koja poboljšava zaštitu osigurane osobe i žrtava nezgoda, još više olakšati prelazak unutarnjih granica [Unije] te stoga i uspostavu i funkcioniranje unutarnjeg tržišta; da je stoga potrebno kao osnovu uzeti visoku razinu zaštite potrošača.“ [neslužbeni prijevod]

8 Članak 2. Treće direktive određuje:

„Države članice poduzimaju sve potrebne mjere kako bi osigurale da sve police [obveznog osiguranja motornih vozila]:

- pokrivaju, na temelju jedinstvene premije i tijekom cijelog trajanja ugovora, cjelokupno područje [Unije], uključujući svaki boravak vozila u drugoj državi članici za vrijeme trajanja ugovora; i
- jamče, na temelju jedinstvene premije, u svakoj državi članici pokriće propisano njezinim zakonom ili pokriće propisano zakonom države članice u kojoj se vozilo uobičajeno nalazi ako je to pokriće više.“ [neslužbeni prijevod]

### *Litavsko pravo*

9 Članak 10. Zakona o obveznom osiguranju od građanskopravne odgovornosti koja proizlazi iz upotrebe vozila (Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas), od 14. lipnja 2001. (Žin., 2004, br. 100-3718), naslovljen „Područje primjene ugovora o osiguranju“, u stavku 1. određuje:

„Nakon plaćanja jedinstvene (opće) premije ugovor o osiguranju vozila koje se uobičajeno nalazi na području Republike Litve ili pogranični ugovor o osiguranju daje tijekom cijelog trajanja ugovora, uključujući svaki boravak vozila u drugoj državi članici Europske unije za vrijeme trajanja ugovora, u svakoj pojedinoj državi članici, pokriće koje se traži u skladu s njezinim zakonom u području obveznog osiguranja od građanskopravne odgovornosti za upotrebu vozila ili pokriće proizašlo iz ovog zakona, ako je to pokriće više. Ugovor o osiguranju vozila koje se uobičajeno nalazi na području Republike Litve, na temelju kojeg je izdana zelena karta, daje također osiguravateljno pokriće u stranim državama naznačenim na toj zelenoj karti.“

## Glavni postupak i prethodna pitanja

- 10 Litaksa i BTA zaključile su 24. studenoga 2008. dva ugovora o obveznom osiguranju motornih vozila, koji su trebali pokriti građanskopravnu odgovornost Litakse u pogledu upotrebe dvaju motornih vozila koja su joj pripadala, u razdoblju od 25. studenoga 2008. do 24. studenoga 2009. U predmetnim ugovorima bilo je određeno da će se vozila koristiti samo za prijevoz putnika ili robe na litavskom teritoriju. Ti su ugovori usto predviđali obvezu Litakse da, u slučaju da namjerava koristiti navedena vozila u razdoblju dužem od 28 dana u drugoj državi članici ili tamo prevoziti osobe ili robu, o tome prethodno obavijesti BTA-u i da plati dodatnu premiju s tog naslova.
- 11 Tijekom 2009. dva vozila koja pripadaju Litaksi sudjelovala su u prometnim nezgodama koje su se dogodile u Ujedinjenoj Kraljevini i Njemačkoj, a da Litaksa nije prethodno naznačila BTA-i namjeru korištenja tih vozila u ovim državama članicama.
- 12 BTA je isplatila naknadu štete žrtvama tih nezgoda te se potom - smatrajući da Litaksa nije poštovala odredbe ugovora iz glavnog postupka koje su je obvezivale da obavijesti BTA-u o namjeri korištenja svojih vozila u drugoj državi članici - obratila Kauno miesto apylinkės teismas (Okružnom sudu Kaunas) kako bi ishodila presudu kojom se Litaksi nalaže da joj nadoknadi polovicu iznosa naknade štete isplaćenih žrtvama.
- 13 Presudom od 30. srpnja 2012. Kauno miesto apylinkės teismas prihvatio je zahtjev BTA-e. Budući da je Litaksa uložila žalbu na tu presudu, Kauno apygardos teismas (Regionalni sud Kaunas) je svojim rješenjem od 27. prosinca 2012., s jedne strane, djelomično ukinuo presudu Kauno miesto apylinkės teismas iz razloga što je dio tražbina BTA-e prema Litaksi zastario i, s druge strane, potvrdio navedenu presudu u dijelu u kojem je Litaksi naloženo platiti BTA-i preostale tražbine, nakon što je istaknuo, poput Kauno miesto apylinkės teismas, da povreda odredaba ugovora o obveznom osiguranju motornih vozila može opravdavati da se od ugovaratelja osiguranja potražuje djelomični povrat iznosa naknade štete koje je isplatio osiguravatelj. Litaksa je zatim podnijela žalbu u kasacijskom postupku Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve).
- 14 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, ispitivanje žalbe koju je podnijela Litaksa, zahtijeva prethodno odlučivanje o pitanju mogu li stranke ugovora o obveznom osiguranju motornih vozila dogovoriti da se - ovisno o tome je li vozilo koje je predmet ugovora namijenjeno prometovanju samo na području države članice gdje se uobičajeno nalazi ili na cijelom području Unije – primjenjuje različita premiju.
- 15 S tim u vezi, sud koji je uputio zahtjev naglašava da članak 2. Treće direktive zahtijeva da ugovori o obveznom osiguranju motornih vozila obuhvaćaju, na temelju jedinstvene premije, cjelokupno područje Unije. Ovaj sud se stoga pita je li razlikovanje iznosa premije ovisno o području na kojem se vozilo koristi suprotno tom članku. Naime, iako takvo razlikovanje nema utjecaja na naknadu štete žrtvama prometnih nezgoda, jer će im se šteta nadoknaditi neovisno o tome u kojoj se državi članici nezgoda dogodila, njime bi se ipak mogao povrijediti interes osigurane osobe, čija zaštita predstavlja jedan od ciljeva članka 2. Treće direktive. Naime, postoji rizik od toga da ugovor o obveznom osiguranju motornih vozila ne obuhvaća cjelokupno područje Unije, u smislu navedenog članka, ako bi osiguravatelj mogao, u slučaju nezgode koja se dogodila u državi članici različitoj od one predviđene u ugovoru, potraživati od osigurane osobe povrat dijela naknade štete isplaćene žrtvama. Konačno, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, treba odrediti ugrožava li razlikovanje iznosa premije ovisno o području na kojem se vozilo koristi postizanje cilja slobodnog kretanja robe i osoba, koji se želi ostvariti Prvom i Trećom direktivom, kao i opće načelo nediskriminacije.

- 16 U tim je okolnostima Lietuvos Aukščiausiasis Teismas odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 2. Treće direktive tumačiti na način da, iako ne predviđa nikakvo ograničenje osiguravateljnog pokrića u odnosu na žrtvu, stranke ugovora o obveznom osiguranju motornih vozila ne mogu ugovoriti ograničenje teritorijalnog dosega osiguravateljnog pokrića u pogledu osigurane osobe (primijeniti različitu premiju osiguranja s obzirom na teritorij na kojem se vozilo upotrebljava - na cijelom teritoriju Unije ili samo u Litvi), tj. predvidjeti da je upotreba vozila izvan litavskih granica u drugoj državi članici Unije čimbenik povećanja osiguranog rizika, zbog čega se plaća dodatna premija?
  2. Treba li načelo slobodnog kretanja osoba i vozila u Uniji kao i opće načelo ravnopravnosti (nediskriminacije) tumačiti na način da zabranjuju sporazum stranaka ugovora o obveznom osiguranju motornih vozila, kakav je gore naveden, koji uspostavlja vezu između osiguranog rizika i područja na kojem se vozilo koristi?“

## O prethodnim pitanjima

### *Prvo pitanje*

- 17 Sud koji je uputio zahtjev svojim prvim pitanjem u biti pita treba li članak 2. Treće direktive tumačiti na način da pojmu „jedinственe premije“, u smislu navedene odredbe, odgovara pojam premije koja se razlikuje ovisno o tome je li osigurano vozilo namijenjeno prometovanju samo na području države članice u kojoj se uobičajeno nalazi ili na cijelom području Unije.
- 18 U skladu s člankom 2. Treće direktive, države članice trebaju poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurale da sve police obveznog osiguranja motornih vozila pokrivaju, na temelju jedinstvene premije i tijekom cijelog trajanja ugovora, cjelokupno područje Unije, uključujući svaki boravak vozila u drugoj državi članici za vrijeme trajanja ugovora. Nadalje, također u skladu s tim člankom, države članice moraju poduzeti sve potrebne mjere kako bi te police jamčile, na temelju jedinstvene premije, u svakoj državi članici pokriće propisano njezinim zakonom ili pokriće propisano zakonom države članice u kojoj se vozilo uobičajeno nalazi, ako je to pokriće više.
- 19 Iz teksta članka 2. Treće direktive proizlazi da sve police obveznog osiguranja motornih vozila, u zamjenu za plaćanje jedinstvene premije, trebaju pružiti osiguravateljno pokriće valjano na cijelom području Unije.
- 20 Obveza stavljena na teret državama članicama također je ojačana zahtjevom navedenim u istom članku prema kojem navedeno pokriće treba ostati valjano tijekom cijelog trajanja ugovora uključujući boravak vozila u državi članici koja nije država u kojoj se vozilo uobičajeno nalazi.
- 21 Međutim, Sud koji je uputio zahtjev pita se udovoljava li polica obveznog osiguranja motornog vozila zahtjevima prava Unije, a posebno članku 2. Treće direktive, u okolnostima kao što su one iz glavnog postupka, kada se u zamjenu za početnu premiju koju je platila osigurana osoba osiguratelj obvezuje isplatiti naknadu štete žrtvama nezgode u kojoj je sudjelovalo osigurano vozilo neovisno o tome u kojoj se državi članici dogodila nezgoda, ali pri tome može potraživati od osigurane osobe povrat polovice isplaćene naknade štete ako se navedena nesreća dogodila na području države članice koja nije država u kojoj se vozilo uobičajeno nalazi.
- 22 Potrebno je dakle utvrditi obuhvaćaju li odredbe članka 2. Treće direktive, koje se odnose na jedinstvenu premiju i teritorijalni opseg osiguravateljnog pokrića, samo odnos između osiguravatelja i žrtve ili također odnos između osiguravatelja i osigurane osobe.

- 23 U skladu s ustaljenom praksom Suda, pri tumačenju jedne odredbe prava Unije u obzir treba uzeti ne samo njezin tekst, nego i njezin kontekst te ciljeve propisa kojega je dio (presude Csonka i dr., C-409/11, EU:C:2013:512, t. 23., i Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, t. 42.).
- 24 S tim u vezi, treba podsjetiti da je Treća direktiva dio sustava uspostavljenog Prvom direktivom u svrhu usklađivanja zakona država članica o obveznom osiguranju motornih vozila.
- 25 Ovim sustavom zakonodavac Unije obvezao je – osim u jasno utvrđenim iznimkama - svaku državu članicu da jamči da svaki vlasnik ili imatelj vozila koje se uobičajeno nalazi na njezinom području ugovori s društvom za osiguranje policu osiguranja koja pokriva, najmanje u granicama utvrđenima pravom Unije, njegovu građanskopravnu odgovornost koja nastaje u vezi s tim vozilom (presuda Csonka i dr., C-409/11, EU:C:2013:512, t. 28.).
- 26 U tom okviru, kao što proizlazi iz njezinih uvodnih izjava 12. i 13., Treća direktiva na jednak način nadopunjuje osobito Prvu direktivu s ciljem jačanja zaštite ne samo žrtava nezgoda prouzročenih upotrebom vozila već i osiguranih osoba, kao i dodatnog olakšavanja prelaska unutarnjih granica Unije te uspostave i funkcioniranja unutarnjeg tržišta uzimajući kao osnovu visoku razinu zaštite potrošača.
- 27 U skladu s uvodnom izjavom 7. Treće direktive, države članice obvezne su posebice u interesu osigurane osobe poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurale da police osiguranja jamče, na temelju jedinstvene premije, u svakoj državi članici pokriće propisano njezinim zakonom ili pokriće propisano zakonom države članice u kojoj se vozilo uobičajeno nalazi, ako je to pokriće više.
- 28 Nadalje, potrebno je podsjetiti da osiguranje, kao što je opće prihvaćeno, obilježava činjenica da se osiguravatelj obvezuje za unaprijed plaćenu premiju, ispuniti osiguranoj osobi, u slučaju ostvarenja osiguranog rizika, činidbu ugovorenu prilikom zaključenja ugovora (presuda CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, t. 17., i Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, t. 37.).
- 29 S obzirom na takav kontekst i ciljeve, treba smatrati da odredbe članka 2. Treće direktive, koje se odnose na jedinstvenu premiju i teritorijalni opseg osigurateljnog pokrića, ne obuhvaćaju samo odnos između osiguravatelja i žrtve već također i odnos između osiguravatelja i osigurane osobe. Ove odredbe posebice znače da, u zamjenu za jedinstvenu premiju koju je isplatila osigurana osoba, osiguravatelj načelno preuzima rizik naknade štete žrtvama eventualne nezgode u kojoj je sudjelovalo osigurano vozilo, i to neovisno o tome na području koje se države članice Unije to vozilo koristi i neovisno o tome gdje se dogodila nezgoda.
- 30 Iz toga proizlazi da pojam premije, koja se razlikuje ovisno o tome je li osigurano vozilo namijenjeno prometovanju samo na području države članice u kojoj se ono uobičajeno nalazi ili na cijelom području Unije, ne odgovara pojmu „jedinstvene premije“ u smislu članka 2. Treće direktive. Naime, takvo razlikovanje, suprotno tom članku, znači podvrgavanje obveze osiguravatelja da pokrije rizik proizašao iz upotrebe tog vozila izvan države članice u kojoj se ono uobičajeno nalazi plaćanju dodatne premije.
- 31 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti da članak 2. Treće direktive treba tumačiti na način da pojmu „jedinstvene premije“, u smislu tog članka, ne odgovara pojam premije koja se razlikuje ovisno o tome je li osigurano vozilo namijenjeno prometovanju samo na području države članice u kojoj se uobičajeno nalazi ili na cijelom području Unije.

#### *Drugo pitanje*

- 32 S obzirom na odgovor na prvo pitanje, nije potrebno odgovoriti na drugo pitanje.



## Troškovi

- 33 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

**Članak 2. Treće direktive Vijeća 90/232/EEZ od 14. svibnja 1990. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila, kako je izmijenjena Direktivom 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005., treba tumačiti na način da pojmu „jedinstvene premije“, u smislu tog članka, ne odgovara pojam premije koja se razlikuje ovisno o tome je li osigurano vozilo namijenjeno prometovanju samo na području države članice u kojoj se uobičajeno nalazi ili na cijelom području Europske unije.**

Potpisi